

BAJAI FÜGGETLEN ÚJSÁG

POLITIKAI HETILAP

A bajai függetlenségi és 48-as párt hivatalos közlönye.

Megjelenik minden szombaton.

Szerkesztőség: Szt.-István-tér 11.

Kiadó: ifj. **Wagner Antal**
könyvkereskedő.

Felelős szerkesztő:

Dr. Szirmai Vidor
ügyvéd.

Főszerkesztő:

Dr. Reich Aladár
orsz. képvis.

Főmunkatársak:

Dr. Nyiraty János
Dr. Valentin Emil

Előfizetési árak:

Egész évre 6 kor. Fél évre 3 kor. Negyed évre 1.50. Egyes szám ára 12 fillér.

A második arculütés.

A politikai élet vihar-fellegekkel telt egéből lecsapott a második villám szegény Magyarországra. Nem gyöngébb, pusztításaiban talán iszonyubb, mint előbb megszületett testvére: a chlopy-i hadparancs volt.

Mi is történt? A villámcsapás szédítő hatása egy pillanatra eltompítja az érzést, mely a következő percben már tudatára ébred a rettenetes sebnek, melyet Magyarország szívében a ma közzétett királyi kézirat ütött.

Az történt, hogy ő felsége, a koronás király ismét megfenyegette a nemzetet azzal, hogy nem enged egy jottát sem és hogy szavát a tett kövesse: Khuen-Héderváryt kinevezte magyar miniszterelnöknek.

Szegény ország! Reményseinknek virágát, az álmadozások fakadó bimbóját, a Bécs felől fujdogáló abszolutizmus szele sorvasztja. Khuen gróf ismét vállalkozott arra, hogy kitepi a virágok, a bimbók gyökerét is, hogy ne maradjon az országban semmi disz, csupán kopár szikla, melynek tetején nyugodtan

költhessen a prédától hizott kétfejű sas.

Összes reményseinket, melyeket a válság szerencsés megoldásához fűztünk, eltépte ez a nap. Fenyegetés, egy dibdáb kormány megalakítása, ezek azok a dolgok, melyek után bátran kérdezhajjuk, mit akar a király?

Forradalmat? Ezt bizonyára nem akar. Abszolutizmust? Ezt már igen. És mit akar a nemzet? Semmit és mindent: a jogait! A jogot, mely szent és amelynek kivívásától éppen úgy nem riadhat vissza a nemzet, mint ahogyan a megtagadását hangoztatni elég merész a kamarilla. Nem gondolták meg, mi lesz ennek a vége? Pedig nagyon könnyen ki lehet találni

Odáig jutottunk, hogy Európában az abszolutizmustól senki sem ijed meg, hála Istennek. Nem vagyunk Transvámban, hogy egy hajókra rakott zsoldoscsorda Istentől és embertől elszigetelt hazánk oltárait feldulja, felpörkölje. Szomorú dolog, hogy ezen kellemetlen állapot bekövetkezésével fenyegetnek bennünket, de azért ezt is elviseljük oly

nyugodtan, mint az újabb Khuen-kormányt, a sáskajárást, az árvizet, a kormánybiztost.

Nevetséges dolog, hogy a királyi leirat egyik passzusa szemére hányja a nemzetnek, hogy a 67-iki kiegyezésnek mit köszönhet. Hálátlanság így elfelejteni a történelmet. Ha kiegyezés nincs: úgy Ausztria régen arra a sorsra jut, amit Petőfi Sándor próféta-lelke megjósolt neki.

Most már nincs egyéb hátra, hogy tömörüljünk, hogy a nemzet oly egész legyen, melynek egységét — bizunk a magyarok Istenében — nem fogja megbontani sem a grancsár kormánya, de még Lueger ur kabinetje sem, ha esetleg Magyarország királya őt nevezné ki „hű magyar népe“ kormányának fejévé.

* * *

A királyi kéziratot szószerint az alábbiakban közöljük:

Kedves gróf Khuen-Héderváry!

Atyai szívemet mély gyász tölti el láttára azon sajnálatos állapotoknak, melyek kedvelt Magyarországonban a

TÁRCA.

A „tanár úr.“

(Monte-Carlóból.)

Irta: Csillag Károly.

A Riviérával úgy van az ember, mint a bűvész a kalapjával. Csak bele kell nyúlni és akad mindig valami cifraság, amit ki lehet húzni belőle. Hát még Monte-Carló? ahol a megfigyeléshez nincs elég szem. Nincs szem, amely eléggé megfigyelje ott az egymásra torló érdekességeket, de nincs is toll, amely megbirkózhatná az óriási nagy anyaggal. Könnyen megérthető ez, ha csak azt vesszük, hogy a nagy szezonban egy nap háromezer embert, aki mind kaszinólátogató, kellene megfigyelni.

A kaszinó egyik legnevezetesebb típusa a »Monsieur le professeur« — a »tanár úr.« A tanár ur tudniillik a kaszinónak a bagója, a tudósa, akinek az a hivatása, hogy fejleszti, terjeszti a játéktudományt. A tudományt arról, hogy hogyan kell milliókat összenyerni. Persze, hogy minden második ember és pedig joggal azt kérdezi, hogy ha olyan okos, hogy ő tudja, hogyan kell nyerni a banktól, akkor miért nem nyer ő maga? — miért kuporog ő reggeltől estéig ott a játéktérben és

ugyszólván a fogához üt minden öt frankost, mielőtt odadobja a játékasztalra! Hát bizony erre maguk a professor urak se szeretnek felelni, mert hát ők nem arra valók, hogy a saját egyéniségükről magyarázatokat adjanak, hanem az ő hivatásuk az, ha rátalálnak egy igaz hívőre, aki nem kételkedik a tudásukban, hogy azt az illetőt szerény díjért kitanítsák a játékokra. Nekik rendszereik ugynevezett »szisztémáik« vannak a játékokhoz. Mindeniknek más. Mert annyi professor nem lehet soha Monte-Carlóban, mint ahány rendszert kigondolni lehet.

Egyelőre hagyjuk a tanár urak rendszereit és beszéljünk magukról a professor urakról.

A tanár ur ideje legnagyobb részét bent tölti a játéktérben. Egyben valamennyien megegyeznek. Abban, hogy egyik se utazik nagy nyereségre; ha a tanár ur megnyerte azt az összeget, amelyet egy napi megélésére kell fordítani, akkor schlussol és nem játszik többé az nap. Őt nem tudja izgatni a játék és őt nem tudja magával sodorni a szenvedély. Ő éveken át ott van — neki egy napon kevéssel kell megelégednie, mert bizony jaj lenne neki, ha ettől eltérne! koldussá lenne és a bank is obsitot adna neki. Őt a bank csak azért türi meg a teremben, mert olykor mégis sikerül neki valami pénzes ugynevezett

gimplit a játékba beugrasztani. Ezért megengedi a bank, hogy naponta az ő 20—40 frankját megnyerje.

Mikor déli 11 órakor megnyílik a játéktér, akkor a »tanár úr« már ott szorong az ajtó előtt; neki okvetlen jó helyet kell az asztalnál kapnia. Ezt azért teszi, mert ha aztán elfoglalták a helyeket ő átlag 5—10 frankért szívesen átengedi a helyét egy urnak, aki ott a háta mögött megunta az álldogálást. Sőt mihelyt észreveszi, hogy valaki szeretne az asztalhoz leülni, de nincs helye, akkor gyorsan megteszi a maga ajánlatát, sőt megtéteti a Croupier-rel, aki odaszól az állásban elfáradt urnak, hogy Monsieur — önnek ez az ur szívesen átengedi a helyét — és akkor aztán az ujjával jelet ad, ami aztán azt jelenti, hogy 5 vagy 10 frankért. A trente quarante játéknál olykor 50 de még annál is több, sőt 100 frankot is adnak ilyen helyért, különösen a szezonban, amikor szinte türhetetlen a nagy tolongás miatt az ottani álldogálás.

Különös dolgot fedeztem fel egyszer egy ilyen tanár urnál. Leül a helyére és nagy fontoskodással kirakja maga előtt a kis karton lapokat, amiket a játéktérben a szolgák kiosztogatnak. Ezeket a kis kartonlapokon rubrikák vannak a piros, fekete piros, párat-

politikai életet hónapok óta meddőségre kárhóztatják és már-már az állami gépezet működését is megakasztják.

Midőn 1867-ben egyfelől magyar Koronám országai s másfelől a birodalmi tanácsban képviselt királyságok és országok között a pragmatika szankcióból folyó közös és együttes védelem eszközei felsoroltattak, az 1867. XII. t.-c. 11. §-a megállapította, hogy a közös hadsereg egységes vezérletére, vezényletére és belső szervezetére vonatkozó ügyek Általam intézendők el.

S amint mindenkor szigurúan örököttem afelett, hogy az ezen törvény alapján elvállalt kötelezettségek minden oldalról becsületesen és lelkiismeretesen teljesítenek, ezenképen elvagyok határozva az Engem megillető jogokat is csorbitatlanul fenntartani és utódaimra érintetlenül átszármasztani.

Midőn a magyar országgyűlés ezt a jogomat elismerte, nemcsak a monarchia nagyhatalmi állásáról, hanem saját hazája és nemzete erejéről és biztonságáról is akart gondoskodni.

Éppen ezért nem tudnék hozzájárulni oly intézkedésekhez, amelyek végső következményeikben a monarchia két államának a gyengítésére vezetnének és dicső emlékü őseimtől átvett örökségemet a hanyatlás veszélyének tennék ki. És ugyancsak azért nem járulhatnék azon követelések teljesítéséhez, melyek kipróbált intézmények olyatén átalakítását célozzák, melyek kedvelt Magyarországom érdekeinek nemcsak meg nem felel, de végső következményeiben szent Koronám országainak integritását is veszélyeztethetné.

Másfelől nem zárkozom el a közös hadsereg körében királyi hatalmamból folyó azon intézkedések megvalósításától, melyekre vonatkozólag az utóbbi időben kormányaim az országgyűlés színe előtt már is nyilatkozatokat tettek és amelyek az Önnek Általam megjelölt pontokkal együtt azt a keretet alkotják,

amelyen belül Én ilyen intézkedéseket megengedhetők tartok.

Magyar nemzetem a kiegyezés óta óriási haladt. Elégtétellel tapasztaltam azt az öröndetes fejlődést, mint újabb bizonyítékot ama mű bölcsessége mellett, melyet a korona és nemzet kölcsönös bizalma hozott létre. Így kell annak lennie és így kell annak maradnia ezen-től is.

Alkotmányos életünket az isteni gondviselés kegyelme mindeddig megmentette minden komoly megrázkódtatástól. Csak a nemzet józansága és higgadsága, minden számbajövő nagy érdek megfontolt mérlegelése óvhat meg bennünket a jövőben is megpróbáltatástól.

Fejedelmi kötelességem ezért figyelmeztetni a nemzetet, hogy én most is ragaszkodom a kiegyezéshez. Meggyőződésöm, hogy az a szellem, amely e művet megalkotta, ma is él régi erejével a nemzet lelkületében.

Bizom az Ön belátásában, hogy a szívemhez oly közel álló Magyarországomat, annak törvényes képviselőjét atyai szándékomról felvilágosítja és a mai, az országra és a monarchiára veszedelmes helyzetből a szerencsés kibontakozást megtalálja.

Ebben a föltevésben arra határoztam el Magamat, hogy Önt az új kormány megalakításával megbízom, miről Önt a mellékelt kéziratammal értesitem.

Kelt Bécsben, 1903. évi szeptember hó 22-én.

Ferencz Főzsef, s. k.

Gróf Khuen-Héderváry Károly, s. k.

Az ellenzék felirata.

A képviselőház f. hó 24-iki ülése elé Kossuth Ferencz orsz. képviselő az alábbi feliratot terjesztette:

Felséges császár és király!

Nagy és nehéz válságok, súlyos megpróbáltatások terhe sokszor jutott a magyar

lan számok jelzésére. A jelzést úgy végzik, hogy a kihuzott szám vagy szín rubrikáját gombostűvel keresztül szúrják. Így aztán az ilyen lapról végig lehet olvasni, hogy annál az asztalnál milyen sorrendben nyert a fekete, vörös stb.

Mondom a tanár úr amint kipakkol maga előtt és törli a szemüvegét, csakhamar beleszökken a belső zsebébe és kivessz abból olyasmiféle összehajtható vékony pálcaszerű valamit, amely tiszta sárgarézből van, mintha valami mérnöki rajzeszköz lenne. Egyszerre csak kezdi széjjelszedni és ime előtte fekszik egy darabban egy ugynevezett pénzkotró lapát, amelyikkel a nyereményeket az asztalról magához a zsebébe besöpri. Persze, ha van nyeremény. Ez tehát az ő saját lapátja, mert ő mint professor talán restel hozzájárulni ahhoz a lapáthoz, amely ott a közönség rendelkezésére áll.

A Monte-Carló játéktermében már jártas ember, amilyennek magamat is kell tartanom, mert nem kevesebb, mint vagy hatvan-szor jártam ott, vagyis hatvan játéknapot élttem át, csakhamar felismeri a tanárt. A roulette asztalnál az első három percben rögtön tisztában voltam, hogy melyik ott az igazi játékos és melyik a professor. A professornak erős feladata mindig körültekinteni és ha észrevesz olyan embert oda közeledni, aki pénzes em-

bernek látszik, akkor a professor első dolga a helyét odakinálni, ha lehet pénzért — de, ha úgy nem sikerül, akkor is; ő inkább lemond a saját kényelméről csak azért, hogy a banknak ezzel az odaengedéssel valamelyes szolgálatot tegyen.

De nemcsak a bankban bent, hanem künn az utcán is teljesíti a professor az ő missióját. Ott találni sokszor a monte-carló parkok padján, ahol csupa véletlenül is összetalálkozni igyekszik olyanokkal, akik a bankba készülnék bemenni és nincsenek még tisztában az-zal, hogy milyen rendszer szerint tehetnének tönkre a bankot.

De máskülönben ők a leégettekkkel is szívesen szóba állanak. A »Cafe Paris« fapadjain is felkeresik a közönséget, s a teljesen leégetteknél jó tanácsokat osztogatnak, sőt sok esetben a sürgönydíjakat is előlegezik, hogy valaki hazatelegrafálhasson pénzért. Ha megjön a pénz, akkor az ő érdemükről se szabad megfeledkezni.

Én mindig csak azon sopánkodtam, hogy ha már annyi a professor abban a Monte-Carlóban, miért nem nyitnak ott egy egyetemet, — hiszen akkor az lenne bizonyára az az universitás, ahol a legkevesebb az — absentia!

nemzetnek osztályrészéül. Állami életünknek fejlődése elé többször emeltettek akadályok, gyakran szakadt meg békés fejlődésünk fonala amiatt, mert a nemzetnek egyértelmű akarata nem érvényesülhetett. Az országot és a trónt egyaránt fenyegető ezen válságok oka mindig az volt, hogy király és nemzet között rosszakaratu tanácsadók álnok szándékkal a félreértések üszkét szították.

A mult idők ezen képe elénk tükrözi a jelenlegi helyzetnek forrását.

Az 1867-iki kiegyezés egy küzdelemteljes és szenvedésekkel megpecsételt korszaknak, az önkényuralomnak volt engesztelést célzó záróköve. Uralkodó és nemzet a kibékülés útjára léptek. Az erre irányuló törekvéseknek lett eredménye az 1867. XII. t.-c. E törvénynek Felséged és nemzet által elfogadott és nyíltan hirdetett alapeszméje a nemzet és uralkodó között évszázadok óta fennálló ama végzetes ellentétnek megszüntetése volt, a mely a magyar alkotmány világos megértésével, államiságunkat, függetlenségünket az összbiróalmi eszmének szolgálatába akarta kényszeríteni. A nemzet törvényhozási többsége hitt és remélt a kölcsönös engesztelődesnek őszinteségében.

Fájdalmas csalódásra ébredtünk. Csalódunk oly időpontban, amidőn a nemzet egyértelműleg abban a hitben van, hogy Magyarország souverainitásának elengedhetlen folyománya törvényen alapuló követelésnek megvalósítása; a nemzet nyelvének az állami élet legfontosabb ágában: a hadsereg terén is feltétlenül érvényesülni kell. Akkor, amikor a nemzeti akarat ezen törekvés megvalósítását az alkotmányos élet további akadálytalan működésének elengedhetlen feltételéül tüzte ki: jött közbe azon esemény, hogy a kormány lemondott, e lemondást Felséged elfogadta és a képviselőház is üléseit elnapolta.

Elnapolta abban a hitben és jogos reményben, hogy az új kormány kinevezése lehetőleg rövid idő alatt meg fog történni, és pedig olyan program alapján, amely a nemzet jogos kívánságait valóra fogja váltani.

Sajnos, mindez, mit egy szívvel és akarral hittünk és reméltünk, nem történt meg. Ellenkezőleg épp ezen — a jogos várakozás és reménység órájában — felelős kormánytag ellenjegyzése nélkül jelent meg Felséged aláírásával, alkotmány szerint felelős miniszter ellenjegyzése nélkül, Clopiban 1903. szeptember 16-án keltezett egy legfelsőbb hadiparancs, amely a magyar nemzet önálló állami létének és alkotmányának nyílt és határozott megsértése. Felséged ezen hadiparancsa alkotmányunkba ütközik, mert évezredes alkotmányunknak alapja, valamint az alkotmánynyal korlátolt monarchiának lényege az, hogy a törvényalkotást az országgyűlés és a koronás király együttesen gyakorolják. Teljesen egyenrangú tényezők. Az országgyűlésnek törvénykezdeményezési joga korlátlan, — a koronás királyt főleg a szentesítés joga illeti meg. — Felséged ténye azonban azon jogos feltevésre szolgáltat okot, hogy alkotmányunk ezen sarkalatos elvét mellőzte akkor, amidőn a magyar alkotmány által nem ismert legfőbb hadur szerepében politikai parancsot intézett a hadsereghez. Oly parancsot, amelyben lekötötte királyi szavát és a véderő szerve előtt, amelynek pedig éppen Felséged által is hangoztatott magas rendeltetésénél fogva a politikai élet minden hullámverésétől távol kellene állania, határozott fogadalmat tett, hogy semmi oly változtatáshoz nem fog hozzájárulni, ami a hadseregnek jelenlegi alakját lényegében a legkisebb mértékben is megváltoztatná.

Ezzel Felséged előre megakadályozni törekedett azt, hogy a nemzet törvényhozása a maga akaratát szabadon nyilváníthassa, s a fejedelem hatalmi szavával gátat emel a nemzeti akaratnak törvényhozási uton leendő megnyilatkozása elé.

A magyar alkotmány a jogfolytonosság alapján fejlődött. Ez a fejlődés soha sem ismerte a törvények változhatatlanságának sorvasztó bilincseit, és most történelmünk évezredes tanúságaival szemben, Felséged

parancsoló formában hirdeti azt az akaratát, hogy a hadsereg fejlesztésére irányuló törvényes kívánságaink sohase teljesülhessenek. Számos törvényünk, köztük az 1867. évi XII. t.-c. 12. § is azt igazolja, hogy a magyar hadseregére vonatkozólag a nemzet által fentartott és biztosított jogokat Magyarország minden idegen beavatkozás kizárásával gyakorolja. És most keserű csalódással tapasztaljuk, hogy Felséged ezen jogaink érvényesítésére irányuló nemzeti akaratunkat egyoldalú törekvésnek nyilvánítja, melyet valamely más államterület érdekei befolyásolhatnak.

Alkotmányunknak egyik alapja az is, hogy minden állami hatalom egyedül a nemzeti akarat forrásából ered és így a felségjogok is a nemzetnek a király által gyakorolt jogai. Nincs felségjog törvényen kívül vagy törvényen felül. Országunknak olyan törvénye nincs, amely a nemzeti nyelvnek a hadseregben való érvényesülését Felségednek egyoldalú elhatározásától tette volna függővé. Felséged hadiparancsa a fejedelemnek jogait szembeállítja a nemzet jogival. Nemzetünk sohasem mondott le a hadseregére vonatkozó jogairól. Azon törvényünk is, amelynek sérelmes értelmezésével most a királyi jogok kiterjesztésének szándékát tapasztaljuk, világosan fentartotta a magyar hadsereget, melyet kiegészítő részévé tett ugyan az összes hadseregnek, de nem nyilvánította azt más hadsereggel sem közösnek, sem egységesnek és csupán az 1723: I. és II. t.-cikkben gyökerező kölcsönös és együttes védelem kötelezettségének célszerűbb teljesítése érdekében ismerte el a magyar hadsereg egységes vezérletét, vezényletét és belső szervezetét a magyar király által intézendőnek. Egyben azonban világosan kikötötte, hogy a király ezen jogokat is csak alkotmányosan gyakorolhatja. Felségednek a nemzet törvényes kívánságával szemben kifejezett akaratát a kinos aggodalmakat ébreszt lelkünkben az alkotmányos korlátok épségében maradása iránt.

Meggyőződésünk szerint Felségednek ezen akaratnyilvánítását a magyar törvényhozás magatartása annál kevésbé indokolhatja, mert az a maga akaratát a hadparancs kibocsátásának okául felhozott kérdésekben még ki sem jelentette. Felséged csupán az országgyűlés képviselőházában folyt vitából értesülhetett a nemzet kívánságairól.

Ezen vita alatt egyetlen olyan törekvés sem nyilvánult, amely addig, míg az 1867. XII. t.-c. fennáll, az ebben meghatározott felségjogokat tiszteletben nem tartaná. Vélemény-eltérés csakis eme felségjogok tartalma és gyakorlásának módja tekintetében merülhetett fel, azt pedig, hogy a törvényhozás erre vonatkozó akaratával szentesített Felséged elé járulhasson, Felségednek, aki az alkotmányos uralkodásra annyira súlyt helyez, megelőzni vagy megakadályozni sem érdekében, sem jogában nem állhat.

Nem mellőzhetjük hallgatással Felségednek azon kijelentését sem, amelylyel ismételve és több ízben is a hadseregről mint saját hadseregéről emlékezik meg. A hadseregnek, mint szervezetnek különválasztása a nemzet törvényhozásától, elkülönítése az állampolgárok gondolkodásvilágától és törekvésétől, mindig végzetes szerencsétlenségek kútforrása volt, amely mindenkor beláthatatlan bonyodalmaknak és ellentéteknek volt az eredő oka és nemcsak nemzetek romlását, hanem trónusok bukását is eredményezte. A zsoldos hadseregek korában lehetett jogosultsága annak, hogy a fejedelem a hadseregről, mint a magáéról rendelkezett, megadta erre a jogalapot az, ha hadseregüket főleg a saját erőforrásaikból tartották fenn, de manapság, amidőn a nemzetek védereje az általános védkötelezettség és a nép hadsereg eszméjére van alapítva, amidőn maga a nép áldozza pénzét és véré a hadseregére: az én hadseregemről beszélni idejét multa és sem az alkotmánytól, sem az általános védkötelezettség eszméjével össze nem egyeztethető. A mi alkotmányunk szerint a hadsereg sohasem volt másé, mint a nemzeté, melynek fővezére a koronás király.

Államiságunk és függetlenségünk szem-

pontjából súlyos sérelem a legfelsőbb hadiparancs azon felfogása, hogy valamennyi néptörzs, így tehát a magyar is, a nagy egész javára érvényesítse a saját különös előnyeit. A 67-iki kiegyezés a magyar állam függetlenségét akarta biztosítani és bármilyen végzetes lejtőre jutott is az engedmények terén, még a kételynek leghaloványabb árnyéka sem férhet ahhoz, hogy a magyar nemzet államalkotó nemzeti jellegét sértetlenül megővta és végtelen távolságban állott még annak a gondolatától is, hogy az ország önállóságát a politikai értelemben vett magyar nemzet a néptörzsek színvonalára kívánta volna lesüllyeszteni. — Nem lehetne kifogásunk az ellen, ha a felséged jogára alatt álló és az örökös tartományok kötelekébe tartozó, saját történelmi multtal bíró nemzeteknek törekvései is kielégítettek, ámde mi egy pillanatig sem tagadhatjuk meg évezredek multunkat, mely szerint önálló, független, szabad nemzet vagyunk és nekünk nem volt és nincs is más törekvésünk, mint minden erőnk igénybevételével kiépíteni és felvirágoztatni az önálló magyar nemzeti államot.

Elsoroltuk, Felséges ur, a hadiparancsra vonatkozó aggodalmainkat; — országunk ezen nehéz helyzetében biztató jelként vetjük Felséged azon törekvését, hogy a nemzetnek megnyugtató és az alkotmányon — bizonyára Felséged akaratán kívül ütött — sebek orvoslását Ön maga is szükségesnek ismerte fel. E cél érdekében hatalmazta fel Felséged újonnan kinevezett kormányelnökét a hadiparancsra vonatkozólag némileg megnyugtató, ámbar az alkotmányosság fogalmait szerint sem nem illetékes helyen, sem nem kellő formában elmondott nyilatkozatai megtételére. E célból intézett Felséged kormányelnökéhez királyi kéziratot is.

Mély sajnálattal kell kijelentenünk, hogy e nyilatkozat a magyar nemzetet nem nyugtathatja meg. Nem pedig azért, mert lényegében fenntartja mindazt, amit a legfelsőbb hadiparancs kiadásával sérelmesnek mondtunk, sőt azzal, hogy a leghatározottabban kijelenti, hogy bizonyos kereteken túl semmiféle intézkedéseket megengedhetőnek nem tart és ezen jelzett kereteken túl menő törekvések teljesítéséhez, amelyek a szent korona országainak integritását veszélyeztetik, legfelsőbb akaratával hozzájárulni nem fog soha: a nemzet alkotmányán újabb sebeket üt. Mély sebeket üt azért, mert itt nyíltan és ismét kifejezésre jut azon akarat, hogy a nemzet törvényhozása csakis azt veheti alkotmányos tárgyalás alá, amit a Felség az önmaga által megállapított keretben kijelölni jónak lát. Fájjaljuk, de ki kell mondanunk, hogy ez a felfogás úgy a parlamentarizmus, mint a magyar alkotmány parancsaival homlokegyenest ellentétben áll.

Felséged arra hivatkozik, hogy az 1867: XII. t.-c. alapján elvállalt kötelezettségek becsületes és lelkiismeretes teljesítése felett mindenkor szigorúan őrködött, holott a magyar nemzet mély sajnálattal volt kénytelen tapasztalni, hogy e szigorú őrködés dacára számtalan más, orvoslás nélkül maradt sérelmeink között a nemzetnek még olyan törvényes kívánsága sem mehetett teljesebbé, mint a magyar csapatoknak magyar tisztekkel való ellátása, melyet pedig Felséged még az 1868. év aug. 6-án kelt hadiparancsban elrendelt.

Nem fogadhatjuk azért megnyugvással azt a kijelentést sem, mely szerint Felséged egyedül királyi akaratával bármely, a nemzetet érdeklő jogokat utódaira érintetlenül átszármasztathatna.

A magyar királynak olyan uralkodói jogai, melyeket nem a nemzettől kapott, nincsenek; és így királyi jogai felett a nemzet hozzájárulása nélkül utódai javára sem rendelkezhetik, valamint Felséged sem őseitől örökölte, hanem a koronázás alkotmányjogi ténye, a koronázási hitlevél kiadása, a koronázási eskü lelétele és törvénybe iktatásával a nemzettől nyert minden jogát. Eppen azért nem ösmerhetjük el azon felfogás helyességét sem, mintha a magyar szent korona egyedül Felséged koronája volna, mert a szent korona a nemzeté, melylyel saját jogán avatja királyát az önálló magyar állam fejévé.

Alkotmányunk eme legfőbb igazságának kiemelésére annál inkább kénytelenek vagyunk, mert a legfelsőbb kézirat közzétételével csaknem egyidejűleg, amikor az újból kinevezett miniszterelnök Felséged nevében felhatalmazására való hivatkozással, habár nem a törvényhozó testület színe előtt, azt a kijelentést tette, hogy Felséged fájdalommal és mély sajnálattal vett arról tudomást, hogy a Felséged által kiadott hadiparancs oly felfogásokkal találkozott, amelyek szerint a Felséges urunk, mint a hadsereg törvény szerinti legfőbb hadurának megnyilatkozása a magyar nemzetnek, Magyarország törvényes jogainak, a magyar államiság sérelmét célozná, ez kivan zárva, ez Felségedtől távol állott — ugyanakkor ugyancsak Felséged nevében és felhatalmazására való hivatkozással a velünk szövetségben levő Ausztriának miniszterelnöke azt a kijelentést tette, hogy »a hadsereg minden kérdésében! tehát még az 1867. XII. t.-c. 12. §-ában kizárólag a magyar országgyűlésnek fentartott ügyekben is — Ausztriának szerinte törvényes befolyása valóságban és teljes mértékben biztosítva marad.«

Ez a kijelentés nemcsak ellentétes az ugyancsak Felséged nevében tett előbbi nyilatkozattal, hanem egyben állami önállóságunkat érintő elsőrendű kérdésben, törvényes jogaink ellen intéz Felséged nevében támadást.

Nem fojthatjuk el azért fájdalmas érzésünket, hogy nemzetünknek Felséged részéről is oly sokszor elismert hűsége és a királyi család iránt annyi század balsorsában is mindenkoron tanusított tántoríthatatlan odaadása és önfeláldozása után olyan kijelentéssel is kell találkozni, mintha alkotmányos jogainknak — azok között a magyar nyelv jogainak érvényesülése a szent korona országainak integritását veszélyeztetné.

Nem tudjuk, mire alapítja Felséged ezen aggodalmát, de köteles nyíltsággal ki kell mondanunk, hogy ennek pusztá hangoztatása is alkalmas lehet arra, hogy megrendüljön a nemzetnek hite, reménye és bizodalma abban, hogy legszentebb jogait Felséged uralkodása alatt megvalósíthassa.

Minekünk, mint a nemzet törvényhozóinak kötelességünk alkotmányunkat minden fenyegető veszedelemmel szemben megoltalmazni. Jelen tiszteletteljes feliratunknak is ez a célja, s azt hazánk és Felséged iránti hűséggel követni a mi életünknek igazi feladata.

Mi is mély aggodalmakkal eltelve óhajtuk, hogy a törvényhozás munkálkodásának fonalát újból felvehesse és hogy a függőben levő számos nagyfontosságú kérdés megoldást találjon; de ha ez csak azon az áron volna elérhető, hogy a nemzeti nyelvhez való jogunk érvényesítése lehetetlenné váljék, erre a velünk szembe támasztott követelésre, felséges Császár és Király, a mai feleletünk sem lehetne más, mint az, hogy soha, soha!

De mi bizunk abban, hogy a királyi esküvel megerősített alkotmányunkból merített érveinkkel sikerült Felségedet álláspontunk igazságáról meggyőzni.

Ezen bizalomból folyó reménységgel kérjük Felségedet, kegyeskedjék az elsorolt sérelmek orvoslásáról alkotmányos uton gondoskodni és a nemzetet az iránt megnyugtató, hogy törvényben gyökerező kívánságainak törvényhozási tárgyalása és megvalósítása Felségednél akadályokba nem ütközhetik.

Kik egyébiránt mély tisztelettel vagyunk Császári és Királyi Felségednek hódoló hivei.

Szociálista mozgolódás Baján.

A szociáldemokrata párt országos pártlapja a »Népszava« jelenti, hogy Baján a Fő-téren e hó 27-én, tehát holnap népgyűlés lesz. Az egész mozgalomhoz egy szavunk sem volna, ha nem látnók ott a napirend első pontját: *Az általános szavazati jog és a függetlenségi párt.* Ismerve a szociálisták legutóbb tartott hasonló

tárgyú budapesti népgyűlésének tónusát, előre látjuk, hogy holnap városunk piacán, erős, kiméretlen és jogosulatlan támadást intéz a Budapestről jött szónok a függetlenségi párt ellen.

Ma, amidőn a nemzet lélekzetét visszafojtva, feszült figyelemmel és túlszigázott érdeklődéssel kíséri a függetlenségi párt heroszi harcát a haza, a nemzet, a nép igazaiért és jogaiért népgyűlést hívnak egybe a szociálisták, hogy a nemzet harcosait támadják és az egész világ csodáját és rokonszenvét kivívott pártot nagy munkájában megakadályozzák. Ausztriát leszámítva, minden nemzet rokonszenvvel kíséri a magyar függetlenségi párt küzdelmét. Ha tehetnék, idesietnének, hogy ennek a szegény elnyomott magyar nemzetnek jogai kivívásában segítségére lehessenek. S íme, a szociálisták oda állanak kerékkötőnek.

Nézzünk szemébe a holnapi támadásnak. Miért indította meg a szocialista párt a függetlenségi párt ellen a támadást. Azt mondják, hogy a függetlenségi párt az általános szavazati jogért nem száll sikra. Hát igaz ez? Nem és százszor nem! A magyar függetlenségi párt mindig, minden időben hangosan követelte az általános szavazati jogot és a titkos, községenkénti választást. Dicső emlékü *Irányi Dániel*, a függetlenségi párt néhai puritán jellemű elnöke minden alkalmat megragadott, hogy ezt követelje. És az óta mindig követeli ezt pártunk. Hisz ott van ez pártunk programjában is! A legutóbbi konferencián is elhatározta a párt, hogy éppen ebben az ügyben össze fog hívni külön konferenciát, hogy kizárólag e kérdéssel foglalkozzék.

De most pártunknak minden idejét, tudását és erejét arra kell fordítania, hogy megvédje hazánk alkotmányát és visszaverje az ellene irányított támadásokat. A szocialista párt vezetősége mindezt jól tudja, hisz csak a napokban intézte az országos függetlenségi párt a szocialista párt elnökségéhez a következő levelet:

Tek. Dr. Goldner Adolf urnak
a magyarországi szocialdemokrata párt
elnökének

Budapest.

Az országos függetlenségi és 48-as párt f. hó 22-én tartott értekezletének utasítása folytán van szerencsém értesíteni, hogy az értekezlet napirendjére tűzött és a szocialdemokrata párt különböző gyűléseiből érkezett átiratok és megkeresések tekintetében az értekezlet úgy határozott, hogy tekintve ezen átiratok és megkeresések igen fontos voltát, ezekkel egy külön e célra összehívandó értekezleten fog foglalkozni.

Hazafias üdvözlettel

Nessi Pál orsz. képviselő,
a párt jegyzője.

Amint ebből a levélből is látható, a függetlenségi párt nagyon is komolyan foglalkozik az általános szavazati joggal. A holnapi bajai népgyűlés előtt nemcsak szükségesnek, de kötelességünknek tartottuk mind ezt elmondani, hogy városunk polgárságát a valódi tényállásról felvilágosítsuk.

Szemébe nézzünk annak a holnapi szocialdemokrata támadásnak. Önérzettel és büszkén állítjuk, hogy a függetlenségi és 48-as Kossuth párt a népjogokért mindig, minden időben és minden körülmények között teljes elszántsággal száll sikra.

Nem támadást, de elismerést érdemel a szocialisták részéről.

Előfizetési felhívás!

Lapunk a „Bajai Független Ujság” rövid pályafutása után újabb évnegyedhez ért el. Ami fennállásának tartamát illeti, aránylag csekély multat hagyott e lap maga mögött, de tekintve a városban két éve lezajlott nagyfontosságú politikai eseményt, melynek jegyében született és tekintve a fényesen kivívott függetlenségi eszmét, melynek erején napról-napra növekedik, bizvást elmondhatja magáról, hogy rövid léte dacára is nagy multra tekinthet vissza.

És a „Bajai Független Ujság” miként eddig, úgy a jövőben is a független magyar állameszme szolgálatában marad, annak megvalósítása képezi legfőbb ideálját, annak kivívásáért küzd továbbra is lankadatlanul.

Szívós kitartással fog a „Bajai Független Ujság” ezentúl is a városi közigazgatás működése felett örködni és ha kell, a mindig tárgyilagos, de szigorú és igazmondó kritikától sem riad vissza.

Irányító, vezető előharcosa marad e lap Baja város jobb sorsra érdemes polgárságának haladásra, fejlődésre törekvő munkájában. Mindig szívén hordja, melegen ápolja a város ipari, kereskedelmi, gazdasági, kulturális érdekeit.

Ezek mellett a „Bajai Független Ujság” ezentúl is élénk és változatos hirovatra, előkelő, választékos szépirodalmi tartalomra fog törekedni.

Teljes bizalommal fordulunk tehát az új évnegyed küszöbén városunk hazafias polgárságához és bizton hisszük, bizton reméljük, hogy az eddig táplált rokonszenvet, a jövőben sem vonja meg tőlünk.

A „Bajai Független Ujság”
előfizetési ára:

Egész évre . . . . . 6 K — f

Fél „ . . . . . 3 K — f

Negyed évre . . . . . 1 K 50 f

Egy szám ára 12 fillér.

Baja, 1903. szept. hó 26.

A „BAJAI FÜGGETLEN UJSÁG”
szerkesztősége és kiadóhivatala.

HIREK.

Gromon Dezső kitüntetése. A német császár Gromon Dezső honvédelmi államtitkár, valóságos belső titkos tanácsost, a tovarisovai választókerület orsz. képviselőjét az I. oszt. porosz koronarenddel tüntette ki.

Beszámoló. Dr. Reich Aladár orsz. képviselő, kinek már eddigi parlamenti működése is gazdag eredményt mutat föl, f. é. október hó 4-én tartja beszámoló beszédét, melyre mint értesülünk több függetlenségi képviselő is lerándul városunkba, hogy az országos pártot itt ez alkalommal képviseljék. Bővebbet a jövő hét folyamán megjelenő falragaszok.

Esküvő. Somogyi Gyula bajai szeszgyáros f. é. október hó 4-én esküszik örök hűséget Weidinger Juliska urhölgygyel, Weidinger Herman szép és kedves leányával.

Énekes mise. A bajai r. kath. plebánia templomában f. hó 27-én délelőtt a zombori Casinó-egylet dalárdájának közreműködésével énekes mise tartatik.

Hymen. Bier Arnold vukovári nagykereskedő f. hó 19-én jegyet váltott Loschitz Elza kisasszonnyal, Loschitz Alajos bezdáni földbirtokos kedves leányával.

Színház. Pesti Ihsz Lajos szinigazgató, mint értesülünk f. évi október hó 3-án nyitja meg az egy hónapra terjedő bajai szini évadot.

Közygyűlés. Baja város törvényhatósági bizottsága f. é. október 8-án rendes közgyűlést tart.

A bajai Céllovész társulat f. hó 27-iki záróünnepélye iránt már is élénk érdeklődés mutatkozik; erre vall az a lázas készülődés, mely a rendezőséget már hetek óta a multság mentől élénkebbé, változatosabbá tétele körül foglalkoztatja. Az ünnepély egyik kiemegasló pontját kétség kívül a zombori Casinó egylet dalárdájának hangversenye képezi melynek kiváló érdekességet a délutáni szüreti ünnepély festői magyaros jelmez csoportjai kölcsönöznek. Belépőjegy személyenként 1 korona. Előre válthatók Kollár Ágoston úr könyvkereskedésében.

Tanulmányi kirándulás. A kereskedelmi miniszter intézkedése folytán a mai esti vónattal tiz szorgalmas és jó viseletű tanonc utazik tanári vezetés alatt Budapestre a segéd- és tanoncmunka kiállítás megtekintésére. A tanoncok utiköltséget kapnak és élelmezésben részesülnek; a csoporthoz hat mester vagy segéd csatlakozhatnak, akik ma délig a tanonciscola igazgatóságánál féláru utazási jegyeket kaphatnak.

A kath. klerus köréből. Császka György érsek Frech Ádám futtaki káplánt Mélykútra helyezte át.

A bácsalmási kath. plebánia adminisztratorává Petres János káplánt nevezte ki az érsek.

Csupor-émlék. Az ó-becseiek Csupor Gyula elhunyt jeles költő emlékére sirkövet készítették, melyet november 1-én lepleznek le nagy ünnepséggel.

Kigyulladt vasuti kocsi. Hétfőn este a Bajáról Szabadkára menő személyvonat egyik teherkocsija kigyulladt a nyílt pályán. A kigyulladt kocsi teljesen leégett a benne volt árukkal együtt. A vonat Szabadkára csak éjjel 2 órakor ért be.

A német császár — és a zombori túró.

Ha a világ nem is vesz tudomást Zomborról, — de a német császár útján mégis tudni fognak rólunk, ha másról nem, hát a zombori túróról. A zombori túró udvarképes lett. A német császár a karapancsai vadászkastélyban a részére feltalált igazi halpaprikás mellé zombori túró is evett, mi neki annyira megízlett, hogy annak eredetéről érdeklődött és Swerin udvari tanácsos által a bevásárlási forrást feljegyeztette. A zombori túró eddig külföldre exportálták, sőt próbamintákat Amerikába is küldöttek már, — de a német császár udvarképessé tette! Ezentúl olvashattunk majd az étlapokon: Fromage de Zombor. Mondja csak ezután még valaki, hogy Zombor nem hires város.

Pajkos lövöldöző. A Dautova melletti püspöki uradalom szigeti kertésznél szolgálatban levő Tüske Teréz, csataaljai illetőségű 14 éves leány az uradalmi kertben dolgozgatván, egyszerre lövés dördült el, melynek nyomában jobb kezén és mellén éles fájdalmat érzett. Kitént, hogy kezének négy ujját sörétek furták át, egy sörét pedig mellébe furódott. A lövőt Márkus József 15 éves fiu tette, aki a kártevő madarak irtására szolgáló puskát levette a fáról és pajkosságból kilötte. A csendőrség az esetet följelentette.

Teljes ülés a szegedi ker. és iparkamarában. A szegedi kereskedelmi iparkamara szeptember 28-án, hétfőn, teljes ülést tart a kamarai székház tanácstermében. A 49 pontból álló tárgysorozatból alább közöljük a megyei érdekűeket: Szűcs Ödön bajai gépgyáros cég beadványa a mezőgazdasági megrendelés gyűjtésénél szokásos eljárás szabályozása ügyében. (Az osztályok javaslatával.) A kulai szolgabírói hivatal átirata a Veprovác von megalakult ipartestület ügyében. (Az elnökség jelentésével.) A bajai ipartestület átirata, melyben fölterjesztést kér, hogy az ipari szakiskolákat végzett növendékek az állami gépgyárakban alkalmaztassanak. (Az elnökség jelentésével.) A kereskedelemügyi miniszter ur leiratai Uj-verbász, Kis-Kér, Bajmök községek házalási szabályrendeletek ügyében. (Az elnökség jelentésével.) A kereskedelemügyi miniszter ur 42640. sz. leirata Cservenka község folyamodásáról, melylyel a község a szerdai hetivásárookra állatfelhajtást kér engedélyezni. (Az osztályok javaslatával.) Baja város polgármesteri hivatalának

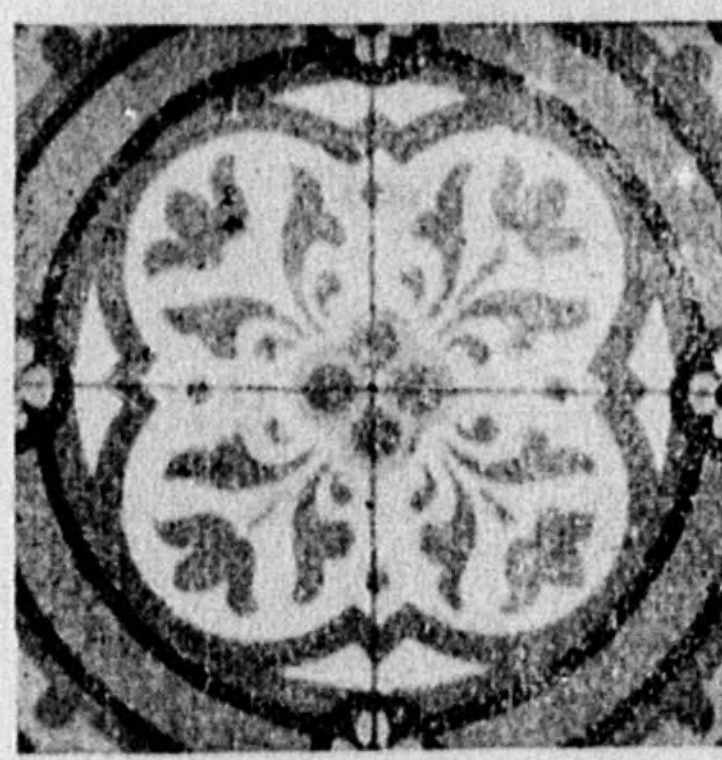
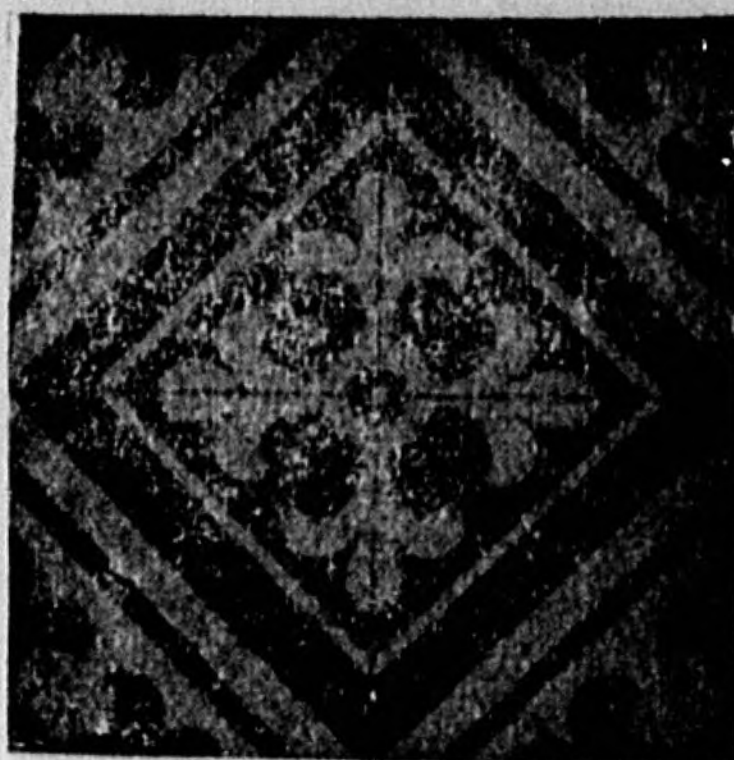

átírata az ottani iparos szakrajtanzfolyamok segélyezéséért. (Bizottsági javaslattal.) Bács-bodrog vármegye alispáni hivatalának átíratai Ada, Szt.-Tamás, Kula községek házalási szabályrendeletei ügyében.

Hirdetmény. Baja város közönsége tudomás és alkalmazkodás végett értesítettik, hogy a bortörvény (1883. XXIII. t.-cz.) és az ennek végrehajtása tárgyában a kereskedelemügyi minister úr által — a belügyi és pénzügyi minister urakkal, valamint a földmívelési ministeriummal egyetértőleg — kiadott 53850/97. számú rendelet értelmében a mustba vagy a borba, ugyszintén a már kész, kierjedt törkölyborba vizet keverni. bármely csekély mennyiségben is, minden körülmény közt feltétlenül tilos, továbbá, hogy a természetes bornak törkölyborral vagy gyümölcsborral való összekeverés (összeházasítása) is. A víz használata csak a törkölybor készítésénél van megengedve, de ott is csak az idézett végrehajtási rendeletben körülírt megszorítással. Egyszersmint figyelmeztetnek az érdekeltek arra is, hogy aki a fenti tiltott módon készített vagy kezelt bort forgalomba hozza, vagy eladja az az 1893. XXIII. t.-cz. értelmében 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik, aki pedig a bort maga vizezi vagy más tiltott anyagokkal kezeli, vagy a természetes bort törkölyborral vagy gyümölcsborral összekeveri, az mint mesterséges bor készítője, 600 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel s ezenfelül még 2 hónapig terjedhető elzárással büntetettik s ezenkívül az illetőktől a tiltott módon készített vagy kezelt borok még el is koboztatnak. Baja, 1903. szeptember hó 19-én. *Scheibner Gyula* rendőrkapitány.

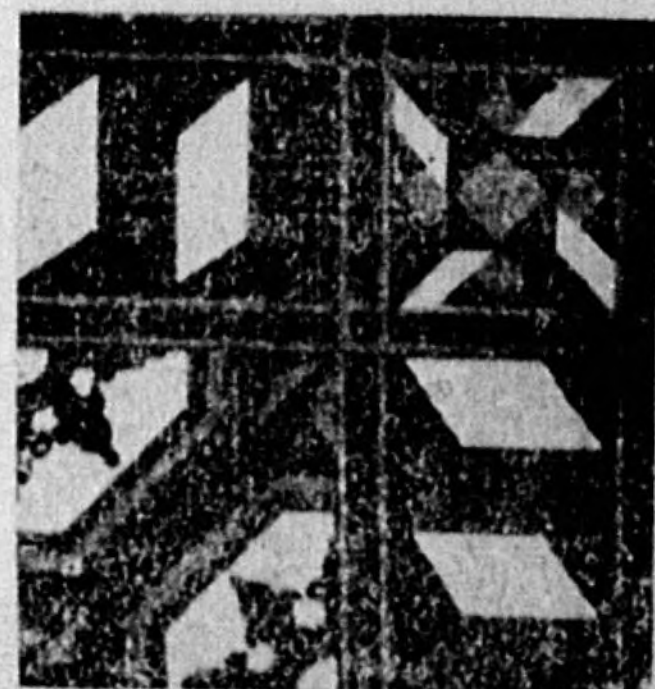
Fischer Lipót utódai helybeli jónévű divatárú-cég közhírré teszi, hogy **női divat-cikkei** (csipkék női kelengyék részére, ruhadiszek, paszomány, szallagok és napernyők) eddigi különben is olcsó árait azok felére szállította le, miután azokat többé nem tartja. A nevezett cég óriási raktárt tart ezenkívül kötő-pamutokban, férfi és női fehérneműekben, harisnyákban, cipőkben, dísz tárgyokban stb. stb. s azokat szintén a legolcsóbb árban bocsátja áruba.

Hölgyek öröme! Legjobb szer az egész világon a bajai Dr. Lehman arckenőcs, mely pár napi használat után megiffítja az arcbőrt, eltávolít redőket, szeplőt, májfoltot, bőrtakát (Mitesser.) Egy tégely ára 1 korona, csak nevem és arcképpemmel ellátott tégelyt fogadjunk el! **Gyarmati Emil** városi gyógyszerháza a Szent-Háromsághoz Baján.

**Özy Spitzer Simonné
és Társa,**
B A J A.

Tégla és cserép gyártás.
Saját gyártmányú egyszerű és diszes
CEMENT LAPOK

és mindennemű cement árúk.
Épület díszítmények.

Nagy raktár építő anyagokból u. m.:

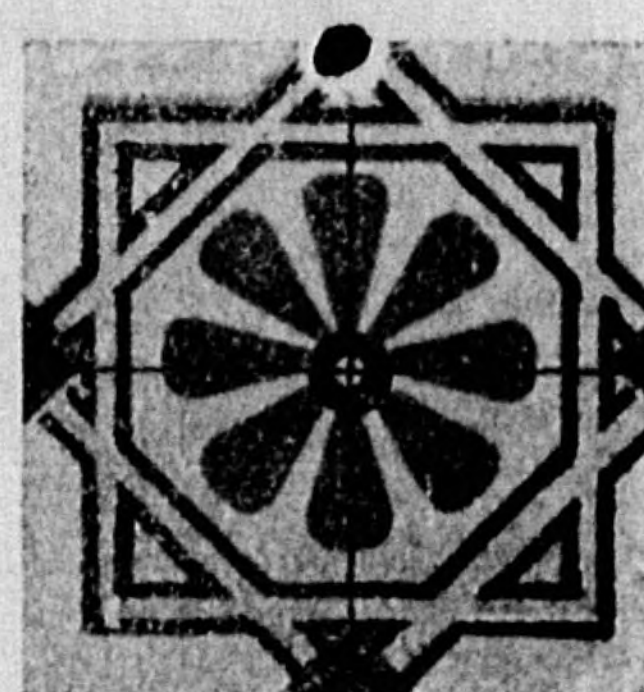
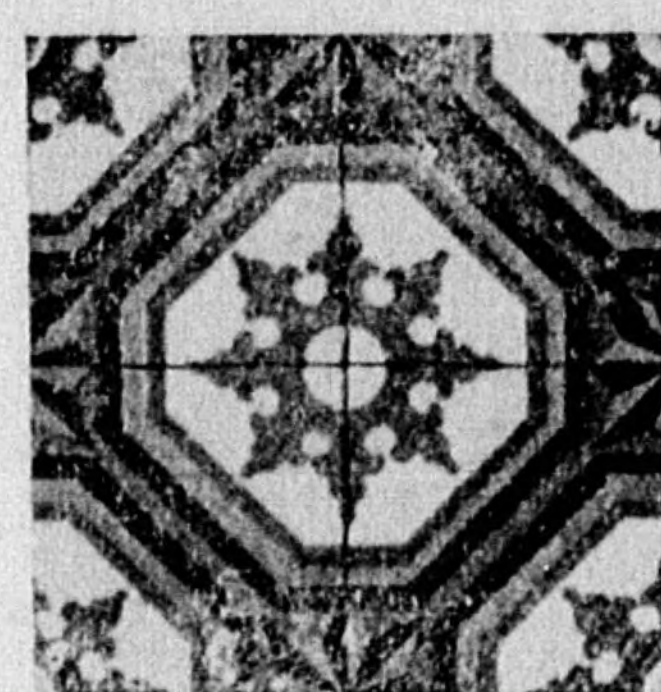
Darabos és oltott mész.
BEOGŠINI PORTLAND és ROMAN CEMENT.

Gipsz. Kátrány.
ASPHALT, BITUMEN és
KAUCSUK ASPHALT
(nedves falak szárassá tételére).

Aszfalt elszigetelő lemezek.
KÁTRÁNY-, ASPHALT KÖFEDÉL LEMEZEK.
Nádfonat (stuccatur).

Carbolineum és Tinctoral
— a legjobb fatelítő szerek. —

Fűtő anyagok:
**Tűzifa, tati tojás-,
tégla- és akna-szén.**
Budapesti légszeszgyári coaks.

Három hold föld

a vaskuti uton eladó

Kukity Györgynél.

Értesítés.

Van szerencsém a n. é. hölgyközönség szives tudomására hozni, hogy tekintettel az őszi idényre leginkább készítettnek szokott **angol munkákra**, ennek megfelelőleg

női divat-termemet

elsőrendű fővárosi angol és francia munkaerők alkalmazásával bővítettem ki.

Különös gondot fordítok arra, hogy női divat-termemben jövőben **elsőrendű confectió darabok** u. m.: **sacco, zsák és angol kabátok, palettok és gallérok** valamint costume és angol toillettek a legdivatosabb és izléses kivitelben elkészüljenek. E célra nem kimélve költséget, szerződtettem szakmájában kitünő és kiváló tehetségű **confectió-szabászt és munkást**, kik korábban, több éven keresztül, híres divat-termekben **Párisban, Berlinben és Bécsben**, utólag pedig **Ács és Tsa**, Monaszterly és Kuzmik neves és jóhírű budapesti cégeknél működtek.

Amidőn tehát ezt a nagyérdemű hölgyközönség szives tudomására hozom, kérem engem nagyrabecsült sz. bizalmával — úgy mint eddig — a jövőben is megajándékozni, magam pedig igyekezni fogok, hogy a divat-termemből kiadott toillettek és confectio darabok izléses és pontos kiállítása által a legmesszebb menő igényeknek is megfeleljenek.

**Vidéki megrendelések egy minta-ruha
beküldése után pontosan eszközöltetnek.**

A m. t. hölgyközönség jóindulatába és kegyes pártfogásába magamat ajánlva, vagyok
kiváló tisztelettel

Schmidt Adolfné,
volt özv. Heislerné.

Lakásom: **Özv. Manhold Istvánné** úrnő házában (Kossuth Lajos-utca 16.)

Feltűnő ujdonság!

DELICE

— Minden hirdetés felesleges —
A dohányzó egyszer veszi és többé
mást nem szíhat

Legjobb valódi francia szivar-
kapapir és szivarkahüvely kap-
ható az ország minden
különlegességi árúdjában.

EMKE dala!

EMKE-papírt, levélpapírt vegyetek!
Ha rá néztek, feldobog a szívetek.
Magyar fiúk, magyar lányok tudjátok,
Hogy én nektek magyar papírt kínálok.

Magyar földön, magyar kezek csinálják,
Magyar földön, magyar népnek kínálják;
Nem hagyhat ez magyar szívet hidegen,
Úgy is nálunk annyi minden idegen.

Külföld helyett a hazában maradjunk,
A magyar pénzt idegennek ne adjuk!
Hadd tudja meg ebből is a nagyvilág,
Hogy a magyar előre tör s tenni vágy.

EMKE-papírt adjatok a kezembe:
Édes anyám, neked írok én erre,
Van-e ennél szebb papír a világon?
Boltos uram, csupán **EMKE**-t kínáljon!

A fentt megénekelte „**EMKE**” levél-
papiros minden nagyságban kapható

ifj. WAGNER ANTAL

könyv- és papirkereskedésében.

30-27

Hereszéna

és kitűnő minőségű

rózsaburgonya

nagyobb mennyiségben kapható

özv. Spitzer Simonné és Társa
téglagyárában.

Vancaga dülőben

a vonat állomás közelében, egy szép
fekvésű és jókarban levő

SZÖLŐ

terméssel együtt eladó.

özv. Kniszbek Istvánné

3-3

tulajdonos.

L Nagymosás!

Nagymosás! P

Tisztelt háziasszony!

E

Kérem kísértse meg a mosást „*Lessive Phénix*” mosóporral,
melyhez nem szükségeltetik sem szappan, sem szóda vagy maró anyagok,
mint lúgkő stb. Megtakarít *pénzt, munkaerőt, időt és mellékkiadá-
sokat.* A „*Lessive Phénix*” mosópor nemcsak hogy *határozottan
chlormentes és ártalmatlan,* hanem a fehérműt még tartósabbá teszi,
a fonást erősíti és a szálakat puhítja úgy, hogy az sokkal tovább tart,
mintha más eljárással tisztítja — A „*Lessive Phénix*” a fővárosi, valamint a
vidéki kórházakban, fürdőkben, nevelő- és egyéb intézetekben, ugyis-
tén *háztartásokban legjobb eredménynyel* használatik. — Az erre vo-
natkozó *elismerések* bármikor rendelkezésre bocsáttatnak. — *Kapható
minden fűszerüzletben és drogueriában, valamint minden
gyertya- és festékkereskedésben.* Kérem a vásárlásnál mosóporomnak
teljes nevét használni

S

S

I

V

E

LESSIVE PHÉNIX-t kérni.

Egyedüli elárúsítója Baján:

Wagenblatt Ferencz festékkereskedése.

H

E

N

I

X

X

ISKOLAI CÉLOKRA

minden tekintetben
megfelel

legújabb tollunk

548 EF és F szürke

legfinomabb acél, kitűnő minőség.

Carl Kuhn & Co., Wien Alapított
1843-ban.

Minden írószer-kereskedésben kapható.

● ● Pártoljuk a honi ipart! ● ●

A legjobb

Író ténták „**STELLA**” védjeggyel

Másolható ténták „**STELLA**”

Színes ténták „**STELLA**”

Tusoldat „**STELLA**” védjeggyel

készülnek a „**STELLA**” vegyészeti
gyárban

— **B U D A P E S T E N.** —

Főraktár:

Ifj. WAGNER ANTAL papirkeres-
kedésében

— ● **B A J A.** ● —

52-21

● ● Pártoljuk a honi ipart! ● ●

Pártoljuk a magyar ipar termékeit!

Pártoljuk a honi gyártmányokat!

REISZ és PORJESZ

BÚTORGYÁRA

BÉKÉSCSABA.

Nagyvárad,

Fiók-telepek:

B A J A,

Erzsébet királyné-utca (volt Mészáros-féle ház).

MODERN BÚTOR.

TELJES LAKÁSBERENDEZÉSEK.

Legolcsóbb gyári árak.

☛ Mindenféle diszitó- és kárpitosmunkák
elvéllaltatnak. ☛

☛ Ugyanott egy jó házból való fiu tanulóul
felvétetik. ☛